

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. III. De prima ejus institutione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

retur, ad officiâque discurrentes in os incidens impediret, tamen nullâ territus re, vno adjuvante cubiculario ejus Dionysio Viterbio Patavino, qui solus expertus nauxæ fuit, ad omnia nautarum munia occurrens, eosque despondentes jam animum, nunc oratione, nunc vltro subeundo opera eorum confirmans navem servavit, cum sequenti die luce ortâ defævisset tempestas, & reddita mari tranquillitas esset. Ne fluminibus quidem vnquam sine adversis casibus navigavit. Vitandam omnem navigationem, mari, aquisque abstinendum, quòd fatale inde periculum immineret, prædicentes quosdam, & monentes amicos, risit semper, nec quoties res, atque oportunitas tulit, propterea committere se mari, navibusque est veritus.

De prima ejus institutione.

CAPUT III.

SUMMA Patris cura institutus est; nam penè infans specimina ingenii dederat, & ab Astrologis ingentia, atque summa portendi, talium haud incurioso Patri responsum erat. Vix decimum annum agens Latina carmina non scriptabat solùm, sed etiam de re proposita ex tempore edebat, eratque propterea in amoribus Principum civitatis, quorum amicitiam florebat
Pater,

Pater, vt multi ad ludum, vbi cum æqualibus instituebatur, ventitarent, quo pueri ingenium in ejus ætatis exercitationibus spectarent, cognoscerentque an famæ, quæ de eo inter aliorum parentes puerorum erat, responderet, nec alio ferè cohortandi, aut increpandi liberos loco vterentur, quàm vt ejus ad imitandum exemplum proponerent. Magister illi erat Bernardus Felicianus, vir quidem eruditus, ac diligens, sed quod fateri ipse, ac præ se ferre soleret, Commendoni ingenio, quàm suo majorem in civitate famam adeptus. Unde cum multi ad eum è Patritiis primorum filii ducerentur, ipse tamen vnus excellenti indole, atque acumine gloriaretur, eoque studiosius, & majori curâ omnibus doctrinis informabat, instituebátque, quas puerilis illa capere ætas potest. Ab hoc ad Antonium Ariam Hispanum nobilem Grammaticum se contulit, eodemque tempore Antonio quoque Eparcho ab Zacyntho Græcarum litterarum Doctore est vsus, & ipse puer ad omnem disciplinam cum mirè docilis, tum quod paucis admodum vsu venit, memoria summa ad ea, quæ doctus esset retinenda erat; nam à quibus celeriter res percipiuntur, iis etiam facilè solere excidere, & contrà qui laboriosè discunt, firmiùs omnia aiunt retinere; veluti impressa difficiliùs, quàm quæ modò illita sunt, delentur. Magnopere autem videbatur animus ejus teneri commemoratione insignium Virorum, qui per virtutem ad magnam aliquam gloriam, ho-

norémque pervenissent, eorúmque egregia facinora adeò cupidè audiebat, vt sæpè ab ore narrantium talia penderet, sæpè Patrem, Magistrúmque oraret, vt sibi de claro aliquo viro commemorarent: sive ea pueri natura, quod illi ætati accidere solet, curiosior fuit, sive animus ejus jam tum magnæ laudis spem affectans, narratione alienæ virtutis gestiebat. Quartum-decimum agens annum Patavium à patre discendi causâ est missus, vbi plures annos in optimis disciplinis magnâ ingenii gloriâ est versatus, captus primò Poëtarum suavitate, ita se Poëtices studiis, legendisque, ac scribendis carminibus dedit, vt inde vel præcipuam sibi famam comparaverit, tanto quidem majori immaturæ ætatis ejus admiratione, quanto non æqualibus modò suis in eo genere celeriter antecelleret, verùm etiam cum claris viris conferebatur, qui Poëtices laude præstare tum existimabantur. Philosophiam deinde aggressus doctissimos homines audivit, aviditate ingenti Philosophorum præcepta hauriens, maxime Platonis sapientiâ delectatus, propterea quòd illum diceret propiùs, quàm cæteros à Christianæ Philosophiæ institutis abesse. Multos ejus libros exercendi ingenii causâ è Græco in Latinum vertit, omnes ferè explicatione rerum, quæ obscuriores essent, illustravit. Hi postea commentarii ejus in manus nostras pervenerant, quos studiosè conservatos à nobis, cum fortè ipse multos post annos reperisset, conscidit, atque incendit,

sanè immerentes. Verùm dum his disciplinis adolescens cupidè animum imbuìt, & discendi dulcedine studiis nullâ valetudinis curâ vsque indulget, nullúmque sibi legendi, ac meditandi modum statuit, in periculosum, atque importunum incidit morbum oculorum, quo magnopere illi retardatus, ac pæne intercitus est omnis susceptæ laudis cursus. Ab succo nimio corporis vis magna sanguinis in oculos influens aciem obdlexerat, curatione adeò difficili, vt cùm multa experto infeliciter omnia procederent, etiam ipsum quadriennium inclusus conclavi, atque impatiens lucis vim infesti humoris, neque exsiccare, neque aliò derivare vllis remediis præstantissimis adhibitis medicis valeret, desperatâ valetudine, de illa ipsa Terentiana domo ad Vallis prata, quam Patavii conductam inhabitabat, emenda, omnique deinceps vita ibi agenda cogitaverit. Tandem Joannis Baptistæ Montani Veronensis Medicorum tum longè principis consilio, cauterium sinistro in crure cùm fecisset, sive id reperi tum mali remedium, sive suâ sponte consumpta vis morbi esset, lumen ei est restitutum, ita integrâ acie, vt qui acutiùs, aut longiùs cerneret, qui celeriùs objecta oculis percurreret, fuerit postea nemo. Toto verò illo tempore, quo oculorum captus vsu in tenebris egit, quamquam omnis ejus fuerit studiorum ratio perturbata, non tamen ipse se defidiæ, aut languori dedit: Verùm aut dictandis carminibus, quâ re maximè adole-

scantis animus recreari videbatur, temporis ejus molestiam lenibat, aut legenti operam dabat, solatia mali inde petens, vnde contraxerat. Cùm maximè morbo vexaretur, patrem amisit octo & septuaginta annos natum, cùm esset ipse decem & novem annorum; cujus morte magnam fecit familiaris rei jacturam, quæ illi tota comminuta, ac dissipata est, cùm curare ipse res domesticas nec per ætatem, nec per valetudinem quiret, & Marcus Antonius Barbadicus avunculus ejus, qui tueri adolescentis rem debuit, homo effrenatæ avaritiæ etiam diripuit. Quæ tamen ipse damna haudquaquam quanti erant æstimavit, doctrinarum cupidine occupatus, & omnibus curis depellendo morbo intentus. Cùm convaluisset, consilio eorum quibus à patre fuerat commendatus, ad cognoscendum Jus Civile animum nequaquam libenter traduxit. Quo ipso in studio vt pares ab eadem celeritate ingenii progressus faceret, eoque magnopere lætarentur, quibus auctoribus eam doctrinæ viam ingressus erat, tamen Platonis, & Philosophorum consuetudinem vt abjiceret adduci cujusquam auctoritate non potuit; & animus jam tum gestiens enitendi, & navandi aliquid studio, in iis maximè virtutis præceptis constitit, quibus ad res gerendas, vitamque in hominum luce agitandam instituitur, frustra suscipi putans rerum abditarum scientiam, nisi ea ad hominum vsum, vtilitatè que comparetur. Eloquentiæ exercitationes omnes, sine qua ipsa

vix ratio satis tueri munus suum posse videtur, ingenti labore est persecutus, scriptitando, declamando, colloquendo. Nam & juvenis æqualis sui ob eadem factam capitis arcessiti causam Patavii apud Prætorem egit, tenuitque. Et cum Patavinorum civitas Francisco Donato Reipublicæ principatu de more gratulatum misisset, orationem, quam Legati habuere, ipse composuit. Quo ex studio id sanè est adeptus, quod postea magno ei fructui, ac decori fuit, ut promptâ, & expeditâ dicendi facultate rem propositam seu patriâ, seu Latinâ oratione, vel continuatâ, & productâ, si res desideraret, ita explicare, ac peragere posset, ut cum nihil conquirendis verbis, aut jungendis hæsitaret, quod plerisque accidere solet, genus orationis minimè inquinatum, ac barbarum, & certè, quod difficillimum est, æquabile, & vnde-
quaque sui simile teneret.

De profectioe ejus ad videndam urbem, & quo auctore eam suscepit.

C A P U T I V.

IACTIS per has maximè artes reliquæ vitæ fundamentis, motaque apud omnes magnâ sui expectatione ad vigesimum quintum ætatis annum pervenit, ut erecto ad res capessendas animo ita haud satis certus quam vitæ rationem se-

B iij